

รูปแบบนวัตกรรมสื่อสารแนวพุทธ เพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง The Innovative Model of the Communication Based on Buddhism for the Development of the Farmers towards Sufficiency Economy

พีระพงษ์ กลิ่นละออ¹

perapong@socialwealth.co.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยรูปแบบนวัตกรรมสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและเชิงปริมาณประกอบกันโดยเริ่มศึกษาผลของการพัฒนาด้วยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติทั้ง 10 แผน เปรียบเทียบกับผลของการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผ่านกระบวนการวิธีสื่อสารแนวพุทธกับการพัฒนาเกษตรกร ด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศึกษาว่าจะมีผลสู่ความยั่งยืนต่างกันอย่างไร ผลการวิเคราะห์พบว่า ความต้องการในการพัฒนาของเกษตรกรและการตอบสนองของปัจจัยการพัฒนาจะเกิดความสมดุล โดยผ่านการตรวจสอบจากผลที่เกิดขึ้นต่อเศรษฐกิจ การศึกษา ศรัทธาและความเชื่อมั่น การมีส่วนร่วมทางสังคมและคุณภาพชีวิตในกลุ่มตัวอย่าง โดยการสื่อสารแนวพุทธจะเป็นจุดเชื่อมความสมดุลที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของเกษตรกรไปในทิศทางที่ทำให้เกิดปัญญาและความสุขที่ยั่งยืน เมื่อความรู้ที่ถูกส่งไปให้เกษตรกรปฏิบัติเพื่อก่อเกิดปัญญาสู่แจ้งในการพัฒนานั้น อยู่ภายใต้กรอบปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ประยุกต์ความพอประมาณ เข้ากับทฤษฎีการผลิต การตลาด และการบริโภคของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่กำกับด้วยพุทธเศรษฐศาสตร์และหลักธรรมมีชัยมาปฏิบัติ, มรรคมีองค์ 8, ไตรสิกขา, ปฏิจจสมุปบาท, สัมปยุตธรรม 7, เบญจศีล - เบญจธรรม ส่วนความมีเหตุและผลนั้นกำกับด้วยหลักธรรมโยนิโสมนสิการ, ไตรลักษณ์, อริยสัจ 4, อิทธิบาท 4, สังคหวัตถุ 4, พรหมวิหาร 4 ด้วยภูมิคุ้มกันที่มีสติ - อปมาทธรรม และกัลยาณมิตรธรรม กำกับบนฐานความรู้คุณธรรมที่เข้มแข็งได้ด้วย พหุสูตร, आयตนะ 6 ที่มีหิริ โอตตัปปะความละอายและเกรงต่อบาป ต่อการทุจริตเป็นจุดเริ่มต้น และจากการสังเคราะห์พบว่า รูปแบบที่สมบูรณ์ของการตอบสนองปัจจัยการพัฒนาและความต้องการในการพัฒนา คือ จุดสมดุลของความต้องการและการตอบสนองที่ถูกเชื่อมต่อเนื่องกันไปจนเป็นกราฟเส้นตรงเส้นเดียวกัน ดังนั้นรูปแบบนวัตกรรมสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง จึงประกอบไปด้วย 5 ทฤษฎีหลัก 15 หลักธรรมกำกับและวัดผลด้วย 15 ดัชนี ซึ่งรูปแบบนวัตกรรมในงานวิจัยครั้งนี้ยังสามารถปรับใช้ในประเทศที่แตกต่างทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เพราะสังเคราะห์จากหลักของธรรมชาติคือ หลักธรรม

คำสำคัญ: 1) รูปแบบ 2) นวัตกรรมสื่อสารแนวพุทธ 3) การพัฒนาเกษตรกร 4) เศรษฐกิจพอเพียง

Abstract

The Innovative Model of the Communication Based on Buddhism for the Development of the Farmers towards Sufficiency Economy is a qualitative method and quantitative method namely a research analysis is employed from all 10 editions of National Economic and Social Development Plan which are compared to the change from sampling behaviors. The aims to study the process of the farmers' development based on the Buddhist way and the implementation through the Sufficiency Economy Philosophy. The research studies how the results of sustainable will different from each. In this research, it is revealed that the need for the development of the farmers and the response of the development factors are balanced through the examination of the effects on the economy, the education, the faith, the confidence, the social participation and the quality of life. The Dhamma principles connected with the Buddhist economics have to be modified for the farmers' success, while the communication based on Buddhism and becomes a point of balance, causing the farmers to modify or change their behaviors in the direction that causes intellectual and lasting happiness towards the Sufficiency Economy Philosophy is developed. Moderation is applied to the production theory, the

¹ ที่ปรึกษาสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ด้านกลยุทธ์การสื่อสาร, กรรมการคณะกรรมการส่งเสริมจรรยาบรรณและต่อต้านคอร์รัปชัน หอการค้าไทย

marketing and the consumption from mainstream economic effects are directed by the Buddhist economics and the Buddhist principles of the Middle Path (Majjhimāpaṭipadā), the Noble Eightfold Path (Aṭṭhaṅgika magga), the Threefold Training (Trisikkhā), the Chain of Causation (Paṭiccasamuppāda), the Seven Qualities of a Good Man (Sappurisadhamma), the Five Precepts (Pañcasīla) and the Five Dharma (Pañcadhamma). The Reasonability is Regulated by thorough Contemplation (Yonisomanasikāra), the Three Characteristics (Tilakkhaṇa), the Fourfold Noble Truths (Catu - Ariyasacca), the Four Principles of Success (Catu - Iddhipāda), the Four Principles of Social Integration (Catu - Sangahavatthu) and the Four Principles of Virtuous Existence (Catu - Brahmavihāra). The Self -Immunity Supervised by Mindfulness (Sati - Appamādadhamma) and True Good Friends (Kalyāṇamittatadhamma) in a strong base of knowledge and the morality condition is controlled by the people of knowledge (Bahusutta), Six Channels of Sense (Āyatanas) that are controlled by the moral shame (Hiri) and the fear to the sin against the corruption (Ottappa) as a starting point. The model of the completion of the response factors of development and the needs of the development are the balance of demand and supply being connected with the same line as linear. Therefore, the Innovative Model of the Communication Based on Buddhism for the Development of the Farmers towards Sufficiency Economy Philosophy consists of five main theories, 15 principles of Dharma and the evaluation of 15 indexes. The innovative model in this research can also be used in different countries which are of different economics, societies, environments and cultures, because of the syntheses of the natural principles that are Dharmas.

Keyword: 1) Model 2) The innovative communication based on Buddhism 3) The development of the farmers
4) The sufficiency economy

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

พุทธศาสนา สอนให้ใช้สติปัญญาสำหรับแก้ไขปัญหาความทุกข์ โดยให้เข้าถึงวิธีการคิดจากเหตุปัจจัยและหลักการปฏิบัติให้พ้นทุกข์ด้วยแก่นธรรมตามพุทธภาษิตที่ว่า “ปัญญาชีวิต ชีวิตมาหุ เสฏฐ” ดังนั้นสิ่งที่มนุษย์ต้องการ คือการมอบวิชาความรู้ที่ถูกต้องผ่านการสื่อสารที่ตรงประเด็น และมีผลก่อให้เกิดเข้าใจเนื้อหาตลอดจนขอบเขตกฎเกณฑ์อย่างชัดเจนด้วยเหตุและผล นั่นคือการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่ได้รับความรู้และเกิดปัญญา ทำให้ประสพผลของการพัฒนาและต่อเนื่องสู่ความสุขที่ยั่งยืนร่วมกันของตนและสังคมในแต่ละระดับ เมื่อวิเคราะห์จากสถิติของธนาคารแห่งประเทศไทย สิ้นปี พ.ศ. 2554 มีแรงงานอยู่ในภาคเกษตรกรรมร้อยละ 42 แต่มีรายได้เฉลี่ยไม่เกิน 5,000 บาทต่อเดือน แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรคนส่วนใหญ่ของประเทศ มีรายได้เฉลี่ยน้อยกว่ารายได้เฉลี่ยต่อหัวของประชากรไทยทั่วราชอาณาจักรเบื้องต้นในปี พ.ศ. 2554 ที่ 164,512 บาท และปัญหาเพิ่มเติม คือ หนี้สินพอกพูน ไม่มีพื้นที่ประกอบอาชีพ ต้นทุนการผลิตสูง ขาดการสื่อสารความรู้ทางการเกษตรอย่างเพียงพอทั่วถึง เป็นคำตอบ

ของการแก้ปัญหาการพัฒนาเกษตรกรจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในทุกฉบับ เพราะถ้าภาคเกษตรไม่แข็งแรง รายได้ต่ำ หรือประชากรไทยละทิ้งถิ่นฐานและอาชีพเดิมของภาคเกษตรไปประกอบอาชีพที่ตนเองไม่ถนัด ไม่ได้สานต่อความเป็นเอกลักษณ์และจุดแข็งของตนเองหรือบ้านเกิด ประเทศก็จะอยู่ในสภาวะเดียวกัน การไม่สามารถเข้าถึงฐานข้อมูลจำเป็นของเกษตรกร จึงเป็นอุปสรรคที่ต้องหาแนวทางแก้ไขปัญหาคำคัญของการพัฒนาเกษตรกร

ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน (2556, หน้า 9) มีบทความที่แสดงแนวคิดที่ว่า ทฤษฎีการพัฒนาเศรษฐกิจและการเกษตรอย่างที่ใช้กันมานั้นน่าจะมีบางองค์ประกอบคลาดเคลื่อน พร้อมเสนอประยุกต์การบริหารให้เข้ากับพื้นฐานเดิมของสังคม พิจารณาแนวพุทธ ซึ่งเป็นแนวคิดและวิถีปฏิบัติดั้งเดิมของสังคมไทยเพื่อนำสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน โดยวิเคราะห์วิชาเศรษฐศาสตร์ที่พัฒนามาจากอารยธรรมตะวันตก มีความเข้าใจมนุษย์ในมุมแคบมีลักษณะเสื่อมถอย คือ เน้นการผลิตวัตถุเพื่อสนองความต้องการไม่มีที่สิ้นสุดของมนุษย์ โดยเข้าใจว่าเมื่อมนุษย์ได้รับการตอบสนองแล้ว จะมีความสุขมากขึ้น สังคมส่วนรวมดี จะส่งเสริมให้มีการ

แข่งขัน มีระบบตลาดเสรี แต่ผลตามมามีคือ การแข่งขันที่นำไปสู่การทำลายล้าง ไม่สามารถควบคุมจรรยาบรรณของการแข่งขันเสรีได้ รวมทั้งทรัพยากรถูกใช้ไปอย่างไม่คำนึงถึงต้นทุนทางสภาวะแวดล้อมอันการดำรงชีวิตของชุมชนเดิมที่ได้ถูกทำลายไป

งานวิจัยของ ดร.พิพัฒน์ ยอดพฤติการ (2549, หน้า 22-28) กล่าวถึงกระบวนการพัฒนาเกษตรกรรมตามแนวพุทธ โดยหลักธรรมสำคัญในพุทธเศรษฐศาสตร์ คือ มัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง) เป็นข้อปฏิบัติที่จะนำไปสู่จุดหมาย ในขณะที่ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวพระราชทานแก่ประชาชนชาวไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2516 มีทั้งความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวเอง โดยใช้ความรู้ อดทน อดกลั้น อดออม มีคุณธรรมเป็นพื้นฐานของจิตใจและการดำเนินชีวิต สร้างความสมดุลในวัตถุ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา และวัฒนธรรมไทย ด้วยการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกกลุ่ม กระทั่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2551 – 2554) ก็ได้ระบุถึงการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวคิดหลักของแผนพัฒนาระดับชาติ ดังนั้น การจะทำให้ผู้ผลิตหันกลับมาวิเคราะห์ลักษณะเดิมของการดำรงชีพ และพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรม ในรากฐานของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในขบวนการผลิตสู่การบริโภคที่เหมาะสมของผู้ซื้อ เพื่อให้เกิดผลของการดำรงอยู่ที่ดีต้องและเพิ่มขีดความสามารถในแต่ละด้านของชีวิต และนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้นคงจะต้องใช้วิธีการประยุกต์แนวพุทธเข้าบริหารร่วมกับวิทยาการสมัยปัจจุบัน โดยการนำเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์การสื่อสาร คือ ระบบของโทรศัพท์มือถือและข้อมูลสารสนเทศมาสร้างให้เป็นนวัตกรรมสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืนอย่างรวดเร็วถึงประหยัต้นทุน มีประสิทธิผล ซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษากระบวนการสื่อสารแนวพุทธ กับการสร้างนวัตกรรมการพัฒนาเกษตรกรรมแบบพอเพียง

2. วิเคราะห์ผลลัพธ์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารเชิงพุทธ

3. สร้างรูปแบบนวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธ เพื่อการพัฒนาสู่เศรษฐกิจพอเพียง

ปัญหาการวิจัย

1. วิเคราะห์หาความต้องการแท้จริงของเกษตรกร โดยวิเคราะห์ผลที่เกิดขึ้นจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 11 ฉบับ

2. หาความสัมพันธ์ปัญหาหลักของเกษตรกรกับการแก้ไขปัญหา ด้วยการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารแนวพุทธ

3. วิเคราะห์และสังเคราะห์หาวิธีการสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกรรมสู่เศรษฐกิจพอเพียงจากการศึกษาพระไตรปิฎก ในหลักการและวิธีการ ที่ตอบสนองความต้องการของเกษตรกรให้เกิดการพัฒนาไปสู่ความยั่งยืน

ขอบเขตการวิจัย

1. งานวิจัยจะศึกษาหลักธรรมในคัมภีร์พระพุทธรศาสนาเถรวาท โดยจะค้นคว้าจากพระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยเป็นหลัก

2. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่นำมาวิเคราะห์ ประกอบไปด้วย ทฤษฎีการผลิต ทฤษฎีการบริโภค ทฤษฎีอรรถประโยชน์ ทฤษฎีการกระจายผลผลิต ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ และทฤษฎีการพัฒนาทางเศรษฐกิจ

3. เป็นการศึกษากระบวนการและกิจกรรมของบริการ *1677 ทางด่วนข้อมูลการเกษตร ซึ่งเป็นโครงการเสริมสร้างสังคมของสำนักงานสำนักกรักบ้านเกิด ดีแทค ด้วยการส่งข้อความสั้นทุกวัน และเป็นศูนย์ปรึกษา เพื่อการศึกษาและพัฒนากษะตร โดยไม่คิดค่าใช้จ่ายจากการใช้บริการ

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

1. กระบวนการ (Process) การเปลี่ยนแปลงที่เป็นลำดับของสิ่งๆที่ดำเนินไปตามธรรมชาติ อย่างเป็นระบบ เช่น กระบวนการเจริญเติบโตของเด็กตั้งแต่อยู่ในครรภ์มารดาจนคลอดออกมาสู่โลก ตามคำอธิบายของ ศ.ดร.กาญจนา นาคสกุล (2557, หน้า 52)

2. การพัฒนา (Development) ตามความหมายของ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2540, หน้า 5) หมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่การกำหนดทิศทาง (Directed Change) โดย ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526, หน้า 1) กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไว้ล่วงหน้า (Planned Change) เป็นการกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า

3. นวัตกรรม (Innovation) หมายถึง การปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น เพื่อผลิตสินค้าและบริการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

4. กระบวนการสื่อสารแนวพุทธ ตามความหมายของ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2553, หน้า 41) เป็นการสื่อสารทั้งระบบโดยจะสังเกตได้จากขั้นตอนการศึกษาทางพระพุทธศาสนาที่เริ่มด้วยการเรียนรู้ปัญหาชีวิต (ปริยัติ) สุวิธีการแก้ปัญหา (ปฏิบัติ) เพื่อให้ชีวิตมีอริสราภาพ (ปฏิเวธ) ซึ่งล้วนอยู่ในระบบการสื่อสารทั้งสิ้น

5. ผลลัพธ์ที่มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารแนวพุทธ หมายถึง ผลอันเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ได้รับข้อความหรือกิจกรรมที่เป็นการสื่อสารแนวพุทธ จะเป็นไปอย่างมี สติสัมปชัญญะ นั่นคือรู้ว่า ความรู้ที่ได้รับคืออะไร ใช้ประโยชน์อย่างไร เพื่ออะไร และเกิดการปฏิบัติ กระทั่งสุดท้ายเกิดการปรับเปลี่ยนในพฤติกรรมหรือผลผลิตโดยผ่านสมาธิ จับจุดที่ต้องการได้อย่างชัดเจนเป็นปัญญา

ทบทวนเอกสารและรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ (พุทธเศรษฐศาสตร์)

1. พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต) (2553, หน้า 35) ได้แสดงปาฐกถาธรรมแนวประยุกต์ไว้ในหัวข้อ เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ ไว้เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2531 ด้วยใจความสำคัญว่า เศรษฐศาสตร์แนวพุทธมีลักษณะเป็นสายกลาง ที่คุณภาพชีวิตกับความพึงพอใจมาสมดุลกัน ชี้ให้เห็นว่าความต้องการมีสองประเภท คือ 1. การเสพเพื่อตนแบบไม่มีความจำกัด นั่นคือ ตัณหา และ 2. ความต้องการมีชีวิตที่ดี ความต้องการเช่นนี้คือ ฉันทะ ส่งผลถึงการพัฒนาศักยภาพตนเอง โดยเฉพาะการพัฒนาจิตให้สูงขึ้น มีความเกื้อกูลและแสดงให้เห็นถึงความพอดีหรือมัชฌิมา ไม่เบียดเบียนผู้อื่นใน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ มนุษย์ ธรรมชาติ และสังคม

2. เรื่องการทำนาตามแบบของพระพุทธเจ้า โดยพระธรรมโกศาจารย์ (2523, หน้า 7-55) ได้ระบุไว้ว่าในสุดตันตปิฎกที่ประพันธ์คาถา “สทฺธพชฺชํ ตโป วุญฺญ สติ เม ฌาลปาจนํ หิริ อีสํ มโน โยตตํ” โดยสรุปการทำนาสำหรับเลี้ยงร่างกายและสำหรับเลี้ยงจิตใจ หลักการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนจะต้องแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจให้ประชาชนอยู่ดีกินดีก่อน โดยเฉพาะเกษตรกรซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ซึ่งเป็นรากฐานของประเทศ ต่อจากนั้นจึงพัฒนาบุคลากรในประเทศให้มีความรู้ ทักษะ และปัญญาในระยะยาว โดย 2 ด้านสำคัญของการพัฒนาประเทศ คือ

1) การพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ ด้วยการส่งเสริมเกษตรกรรมและเลี้ยงปศุสัตว์ ด้วยการแจกพันธุ์พืช อาหารและเครื่องมือให้แก่พลเมืองที่อดสาหะวิริยะ พร้อมเสริมการพาณิชย์กรรม (พ่อค้า แม่ค้า) อุตสาหกรรม เงินทุน (ให้เข้าถึงคนจนผู้ที่จะทำ) และพร้อมสนับสนุนขยายไปประเทศอื่นด้วยการบริหารงานจากข้าราชการที่ดี ขยัน ซื่อสัตย์ ที่เติบโตด้วยผลของหน้าที่การงาน

2) การพัฒนาคนในประเทศ ทั้งทางด้านการศึกษา เพื่อให้คนมีความรู้ความสามารถในอาชีพการงานของตน เป็นเหตุให้ก้าวพ้นจากความยากจน เป็นผู้มีความรู้ทางเศรษฐกิจ และพัฒนาคุณธรรม สร้างให้เป็นคนเก่ง คนดี มีคุณธรรม พัฒนาจิตจากระดับต่ำไประดับสูง ด้วยวิธีการให้ทานเป็นประจำ ตั้งมั่นอยู่ในศีล และมีสติ ปัญญา เจริญภาวนา

3. ศ.ดร.อภิชาติ พันธเสน (2556, หน้า 9) นักวิชาการผู้ได้ทำการศึกษาวิจัยในหัวข้อเรื่อง “พุทธเศรษฐศาสตร์: วิวัฒนาการ ทฤษฎีและการประยุกต์กับเศรษฐศาสตร์สาขาต่างๆ” ได้ชี้จุดอ่อนของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่เป็นเหตุก่อปัญหาไว้ในหนังสือ “พุทธเศรษฐศาสตร์” โดยสรุปว่าเพราะเน้นการผลิตวัตถุเพื่อตอบสนองความต้องการที่ไม่มีจุดสิ้นสุด จากความเข้าใจว่าสังคมจะเป็นสุขเมื่อมนุษย์ได้สนองตอบในวัตถุอย่างมีประสิทธิภาพ จึงส่งเสริมในการแข่งขันเสรี ซึ่งผลตามมากลับเป็นการทำลายทั้งทรัพยากรตลอดจนสิ่งแวดล้อม ผลรวมคือการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน เสียสมดุล

เศรษฐศาสตร์กระแสหลัก

1. อี.เอฟ.ชูมากเกอร์ ชี้ให้เห็นว่าทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก และนักเศรษฐศาสตร์สมัยใหม่เน้นปริมาณการบริโภคเป็นตัวชี้วัด โดยใจความสำคัญจากหนังสือ Small is beautiful (1973, P.1 - 288) ซึ่งแปลเป็นภาษาไทยฉบับสมบูรณ์ชื่อ “จิ๋วแต่แจ๋ว: เศรษฐศาสตร์เชิงพุทธ โดยนายสมบูรณ์ ศุภศิลป์ ได้วิเคราะห์ถึงชีวิตที่บริบูรณ์จากการใช้ปัจจัยเพื่อการบริโภคให้น้อยที่สุดโดยเน้นสัมมาอาชีวะที่ประกอบอยู่ในอริยมรรคที่มีองค์แปดหรือรากฐานที่ใช้วางแผนการพัฒนาประเทศสู่ระบบเศรษฐกิจสมัยใหม่แนวพุทธนั้นคือ มัชฌิมาปฏิปทา

2. ระบบเศรษฐกิจ (Economic System) ตลาด (Market) และการเลือกของผู้บริโภค (Consumer) ระบบตลาดเสรีซึ่งเอกชนเป็นเจ้าของทรัพยากรทั้งหมด ระบบนี้มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของอดัม สมิท ซึ่งเชื่อว่า ประโยชน์ส่วนรวมสูงสุดจะเกิดขึ้นต่อเมื่อสมาชิกในสังคมทุกคนสามารถแสวงหาผลประโยชน์ส่วนตนอย่างมีเหตุผล ซึ่งสนับสนุนโดยทฤษฎีที่พัฒนาจากนักเศรษฐศาสตร์ ดิวเซนเบอร์รี่ (Duesenberry) ฟรีดแมน (Friedman) แอนโดและโมดิเกลียนิ (Ando and Modigliani) ที่สรุปโดยภาพรวมว่า พฤติกรรมของผู้บริโภคจะเป็นผลเนื่องมาจากความพยายามของผู้บริโภคที่มีเหตุผล (rational consumers) ที่จะแสวงหาอรรถประโยชน์สูงสุดโดยการจัดสรรรายได้ตลอดชีวิตไปในการบริโภคตลอดชีวิต ซึ่ง ดร.ประเจิด สินทรัพย์ (2526, หน้า 217 - 261) ได้เขียนระบุไว้ ระบบทีุ่ดชอบอีกด้านหนึ่ง คือ ระบบคอมมิวนิสต์บริสุทธ์ซึ่งทรัพยากรทั้งหมดเป็นของส่วนรวม มีพื้นฐานมาจากแนวคิดของคาร์ล มากซ์ ที่เชื่อว่าการที่ทุกคนเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตร่วมกันและการที่รัฐควบคุมเศรษฐกิจในทุกด้านเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อลดความไม่เท่าเทียมของความมั่งคั่ง และบรรลุมรรตฤประสงค์ทางสังคมอื่นที่ทุกคนเห็นต้องกัน ปัจจุบันไม่มีประเทศใดที่มีระบบเศรษฐกิจแบบสุดชอบทั้งสองแบบ

3. ดร.ประเจิด สินทรัพย์ (2526, หน้า 165-238) นักวิชาการเศรษฐศาสตร์ ได้เขียนว่า เศรษฐศาสตร์เกษตร เป็นการศึกษาวิจัย วางแผน และประเมินผลเพื่อช่วยแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจในเรื่องการผลิต การตลาด การบริโภค ผลกระทบต่อ

ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากสินค้าและบริการทางการเกษตรให้ได้ประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด

CSR แนวพุทธ

1. ศ.นพ.เกษม วัฒนชัย องคมนตรี และ รศ.ดร. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา ผู้อำนวยการสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ (2555, หน้า 19-51) ได้ให้หลักการประยุกต์สำหรับการทำางาน CSR เพื่อการพัฒนา ในการประชุม CSR Forum วันที่ 25 สิงหาคม 2554 ไว้ว่า ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง CSR คือ Corporate Social Responsibility หมายถึง การดำเนินกิจกรรมภายในและภายนอกองค์กร ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสังคม ทั้งในระดับใกล้และไกล ด้วยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ภายในหรือภายนอกองค์กร ในอันที่จะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเป็นปกติสุข”

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

กรอบแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง มีพื้นฐานจากวิถีชีวิตดั้งเดิมของสังคมไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, หน้า 18-21) ระบุถึงว่าเป็นการมองเชิงระบบที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาและมุ่งรอดพ้นจากภัยและวิกฤต ด้วยความมั่นคงและยั่งยืนจากการพัฒนาจากการใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงในทางปฏิบัติ 3 ชั้น ได้แก่ 1) ความพอเพียงระดับบุคคล สร้างภูมิคุ้มกันในครอบครัว 2) ความพอเพียงแบบก้าวหน้า ในระดับชุมชนและระดับองค์กร รวมตัวกันในลักษณะเครือข่าย บนพื้นฐานการไม่เบียดเบียน มีการแบ่งปันซึ่งกันและกัน เกิดความพอเพียงในวิถีปฏิบัติ 3) ความพอเพียงในระดับประเทศ

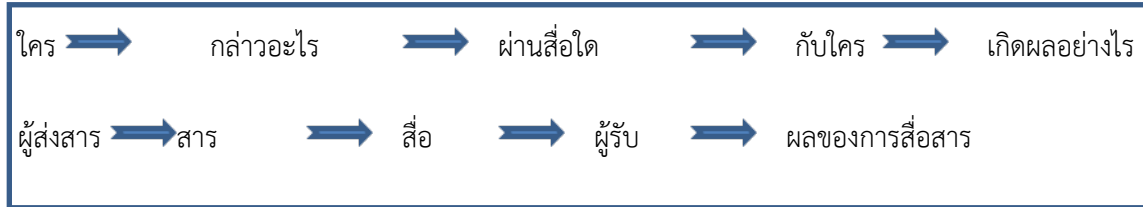
การสื่อสารแนวพุทธ

การสื่อสารแนวพุทธ จากมหาจุฬาลงกรณ-ราชวิทยาลัย (2553, หน้า 35-50) ระบุว่าเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งในการดำรงพระพุทธศาสนา โดยกระบวนการสื่อสารแบ่งเป็นการใช้รหัสสัญญาณโดยตรง เช่น ภาษาพูด การใช้เครื่องมือถ่ายทอด เช่น วิทยุ คอมพิวเตอร์ และการถ่ายทอดโดยกระบวนการทางสังคม เช่น ศาสนา ประเพณี วัฒนธรรมและแบ่งภาษาเพื่อการสื่อสารออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ 1) วัจนภาษา คือ เสียงพูดที่มนุษย์ตกลงในความหมายซึ่งกันและกันแทนมโนภาพในสิ่งของที่มนุษย์ที่

สามารถรับรู้ได้ทางประสาทสัมผัสของ ตา หู จมูก ลิ้น และกาย และ 2) อวัจนภาษา คือ กริยาสื่อความหมาย หรือ กายภาษา (Body language) งานวิจัยจึงได้นำแนวคิดของนักวิชาการด้านสังคมศาสตร์ ฮาโรลด์

ลาสเวลส์ ซึ่งได้เสนอทฤษฎีองค์ประกอบการสื่อสาร มี 5 ส่วน คือ 1) ผู้ส่งสาร 2) สาร 3) สื่อ หรือทางติดต่อ 4) ผู้รับสาร 5) ผลที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถสรุปได้ดัง ภาพ 1

ภาพ 1 แผนภูมิของลาสเวลส์

รวมถึงกระบวนการสื่อสารจากตะวันตกที่นิยมมากได้แก่ แบบจำลอง S.M.C.R. ของเบอร์โล S. (Sender) คือ ผู้ส่งสาร M. (Message) คือ ข่าวสาร C. (Channel) คือ ช่องทาง หรือ สื่อ (Media) ที่นำสารหรือช่องทางให้สารผ่านไป R. (Receivers) คือ ผู้รับสาร หรือ (Audiences) ดังนั้น จากพุทธวิธีการสื่อสาร ซึ่งหมายถึงการช่วยให้มนุษย์รู้จักปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง การที่จะให้ผู้รับสารเชื่อถือและยินดีปฏิบัติตาม ผู้ทำหน้าที่ส่งสารที่ดีต้องพร้อมสมบูรณ์ด้วยคุณสมบัติภายใน (อัตตहितสมบัติ) รวมถึงคุณสมบัติภายนอก (ปรหิตสมบัติ) จึงจะสามารถสร้างความเชื่อถือให้เกิดแก่ผู้รับสารได้ ในพุทธธรรมเรียกผู้ส่งสารเช่นนี้ว่า กัลยาณมิตร (ปรโต โฆส)

ของผู้รับสาร โดยผู้สื่อสารจำเป็นต้องผ่านขั้นตอนที่เรียกว่า พหุสูตร 5 ประการ ด้วยขอบข่ายวิชาการและการสื่อสารแนวพุทธ จึงมีลำดับ ดังนี้ 1) ผู้สอน 2) สิ่งที่สอน 3) วิธีการสอน การนำเสนอ 4) ผู้รับสารหรือผู้บริโภค 5) วิธีการสอนในหลากหลายรูปแบบ 6) จรรยาบรรณผู้สอน

การยอมรับนวัตกรรม

สรุปทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (TAM Model) ทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (UTAUT) และทฤษฎี Instructional Design Model (ADDIE: Analysis, Design, Development, Implementation, Evaluation) ซึ่งนำมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์งานวิจัย

ภาพ 2 ขั้นตอนดำเนินการวิจัย TAM Model and UTAUT

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเกี่ยวข้องกับคนส่วนใหญ่ของประเทศ คือ เกษตรกร เพื่อศึกษาพฤติกรรมพร้อมทั้งนำเสนอรูปแบบ (Model) นวัตกรรมการพัฒนาขึ้นมา ให้มีความสามารถแก้ปัญหาของเกษตรกรในภาพรวมด้าน เศรษฐกิจ และสังคม ด้วยวิธีการสื่อสารแนวพุทธเพื่อพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง งานวิจัยจึงเริ่มจากกระบวนการประยุกต์ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) เป็นหลัก จากข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ ของผู้ใช้บริการและกิจกรรมของโครงการ *1677 ทางด้านข้อมูลการเกษตร เพื่อศึกษากระบวนการสื่อสารแนวพุทธกับการสร้างนวัตกรรม การพัฒนาเกษตรกรแบบพอเพียง ผ่านการประยุกต์ ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (TAM Model) ทฤษฎี การยอมรับและการใช้เทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology: UTAUT) และทฤษฎี Instructional Design Model (ADDIE: Analysis, Design, Development, Implementation, Evaluation) ซึ่งเป็นทฤษฎีรวมที่กล่าวถึงพฤติกรรม ของผู้ใช้งานระบบเรื่องการยอมรับในการใช้เทคโนโลยี วิเคราะห์ผลลัพธ์และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการ สื่อสารแนวพุทธ เพื่อสร้างรูปแบบนวัตกรรม การสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาสู่เศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) และ สนทนากลุ่ม (Focus Group) ในกลุ่มของ เกษตรกรทั่วไปที่เข้าร่วมกิจกรรม ปราชญ์ชาวบ้าน เกษตรกรที่ได้รับรางวัลเครือข่ายเกษตรกรสำนึกรัก บ้านเกิด ผู้ฟังรายการวิทยุ ผู้เข้าร่วมสัมมนาในงานที่ จัดร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ผู้จัดการสถานีวิทยุร่วมด้วย ช่วยกัน และเจ้าหน้าที่ Farmer Info ระหว่างปี พ.ศ. 2551 –2557 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถามการ วิจัยเชิงปริมาณและนำผลมาสนับสนุนงานวิจัยในแต่ ละขั้นตอนของการวิเคราะห์ผ่าน TAM และ UTAUT Model ด้วยวิธีการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) วิธีการวิจัยเชิงสังเกต (Observational Research) การวิจัยด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Research) เพื่อตอบสนองการศึกษาเชิง บูรณาการที่เป็นนวัตกรรมในหลายศาสตร์และมาก มุมมองให้รอบคอบ ผลงานวิจัยจึงสังเคราะห์ด้วยการ วิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการ

วิจัยขั้นต้นแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใน 4 ส่วนหลัก คือ

1. วิเคราะห์โครงการกับการพัฒนาเกษตรกร ตามแนวเศรษฐศาสตร์ ภายใต้กรอบทฤษฎีการผลิต ทฤษฎีการบริโภค ทฤษฎีอรรถประโยชน์และทฤษฎี การกระจายผลผลิต

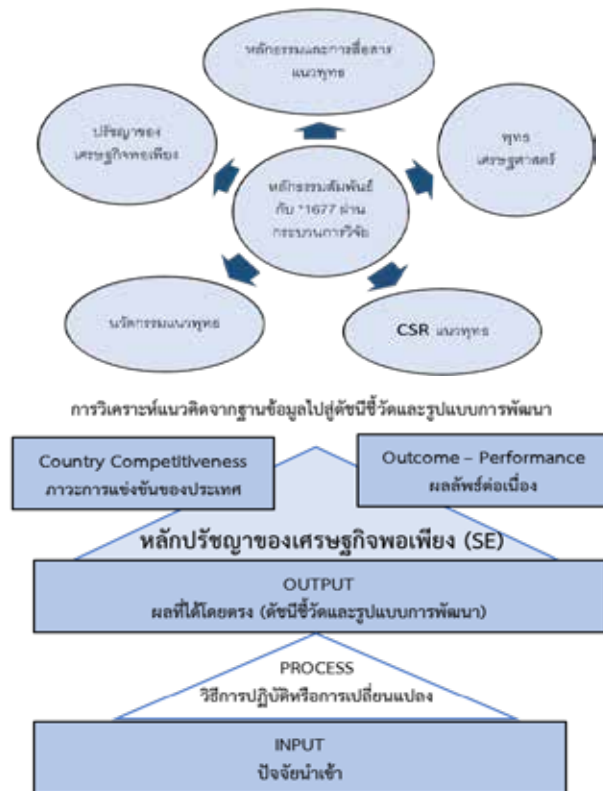
2. โครงการกับการพัฒนาตามแนวพุทธ เศรษฐศาสตร์ หลักธรรมสำคัญซึ่งนำมาวิเคราะห์เป็น ต้นแบบเครื่องมือวิจัย ประกอบไปด้วย ไตรสิกขา อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 สังคหวัตถุ 4 กัลยาณมิตร ธรรม มัชฌิมาปฏิปทา โยนิโสมนสิการ สัปบุริสธรรม 7 อัปมาทธรรม เบญจศีล เบญจธรรม ปฏิจจสมุบาท พหุสุต พาสักจะ อริยมรรคมีองค์ 8 อริยสัจ 4 อายตนะ 6 หิริ โอตตัปปะ และอีก 3 ศาสตร์หลัก ได้แก่ หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจากหลักการทรง งาน การสื่อสารแนวพุทธ และ CSR (Corporate Social Responsibility)

3. วิจัยเชื่อมโยงความสัมพันธ์กระบวนการพัฒนา เกษตรกรตามแนวพุทธด้วยหลักธรรมอริยสัจ 4 โดย วิเคราะห์ให้รู้ว่า ปัจจัยใดเป็นสิ่งที่ควรกำหนดรู้ ปัจจัย ใดเป็นสิ่งที่ควรละหรือกำจัดหรือเป็นสิ่งที่ควรทำให้ แจ้ง และ ปัจจัยใดเป็นสิ่งที่ควรเจริญคือดำเนินการ จะต้องเห็นตามภาวะปัจจุบันด้วยปัญญา ซึ่งนำมา ประยุกต์ใช้ดำเนินงานวิจัยโดยสรุป

4. งานวิจัยจากแบบสอบถามคุณภาพชีวิต เชิงอัตวิสัย (Subjective Well-Being) และคำถาม ปลายเปิดร่วมกัน เพื่อค้นหาผลและความสัมพันธ์ของ ดัชนีตัวชี้วัด และนำมาเป็นแกนหลักของการพัฒนารูปแบบนวัตกรรม การพัฒนา ด้วยงานทดลองในกลุ่ม ตัวอย่างที่มีจำนวนประชากรแน่นอน (Finite Population) ของผู้ใช้บริการ *1677 จากการสัมภาษณ์ เชิงลึก (In-depth interview) ในผล 15 ประเด็น โดย ใช้สูตร Yamane ที่ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งมี จำนวนผู้ใช้บริการถึงปัจจุบัน 250,000 ราย จะได้ความ ต้องการเก็บข้อมูล 400 กรณีศึกษา เป็นแนวทางการ สุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling Method) โดยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling, Judgment Sampling) ใน การศึกษาจะเก็บ 1,000 ชุด (non population) จึงทำ ให้ความแม่นยำสูงขึ้น โดยทำการสุ่มแบบ Quota Sampling จากผู้ใช้บริการและฟังข้อมูล

วิเคราะห์ด้วย 15 หลักธรรมใน 5 ศาสตร์หลัก และผลที่ได้รับ 15 ดัชนีชี้วัด

ภาพ 3 ขั้นตอนของแนวความคิดจากฐานข้อมูลไปสู่ดัชนีชี้วัดซึ่งเป็นผลที่ต่อเนื่อง

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิเคราะห์ด้วย 15 หลักธรรม ใน 5 ศาสตร์หลัก ได้ 15 ดัชนีชี้วัด ตามภาพ 3

ผลการวิจัย

การศึกษาในพบว่า กระบวนการสื่อสารแนวพุทธ เป็นการสื่อสารที่มีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนของเกษตรกรไม่จำกัดเพศ วัย ฐานะเดิมหรือพื้นฐานการศึกษา แต่ขึ้นกับโอกาสของการเข้าถึงความรู้ และประชากรกลุ่มวิจัยพร้อมที่จะรับเทคโนโลยีใหม่จากโทรศัพท์มือถือซึ่งใช้ในชีวิตประจำวัน และการหาความรู้ในระบบคอมพิวเตอร์ ไม่ว่าจะใช้เองหรือบุคคลในครอบครัวเป็นผู้เชื่อมต่อ เพื่อการสื่อสารที่เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเองให้มีสวัสดิการที่ดีและส่งผลกระทบต่อไปถึงชุมชน อันเป็นรากฐานสำคัญของการแบ่งปัน การสร้างนวัตกรรมการพัฒนาเกษตรกรแบบพอเพียงผ่าน Smart Phone และระบบคอมพิวเตอร์ โดยมีช่องทางของวิทยุชุมชนและการสื่อสารในท้องถิ่น

ระหว่างกันเองเป็นส่วนสำคัญของการส่งสาร โดยลักษณะสำคัญคือ จะต้องมีการพัฒนาอย่างเป็นขั้นตอน ที่เกิดขึ้นพร้อมกับความสามารถตอบคำถามของการพัฒนาด้วยผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริงในเวลานั้นตามลำดับขั้นของการสื่อสารและพัฒนาเช่นกัน การสื่อสารแนวพุทธ ที่มีสติสัมปชัญญะ และการตระหนักถึงหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงกำกับ จะเป็นการเคลื่อนย้ายความรู้ ข้อมูล หรือแนวทางปฏิบัติอย่างมีสมาธิ จดจ่อ จับจุดสำคัญ ชัดเจนละเอียดอ่อน รู้ว่าความรู้คืออะไร ใช้อย่างไรเพราะเหตุผลใดจึงจะสมมูล เพื่อสิ่งใด และกำลังจะเกิดผลทางด้านไหนอย่างพินิจพิจารณารอบคอบ เพื่อเป็นภูมิคุ้มกัน ทำให้เกษตรกรเข้าใจถึงสาเหตุของปัญหาอย่างมีฐานข้อมูลพร้อมความรู้ การแก้ไขอย่างมีคุณธรรม และแนวทางการพัฒนาต่อเนื่องได้ดีกว่า โดยปัญญาที่เกิดขึ้นจะมีความเป็นธรรมชาติออกมาจากตนเอง จึงจะมีผลต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องสู่ความยั่งยืน

จากผลงานวิจัยทำให้สามารถสร้างรูปแบบนวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธ เพื่อการพัฒนาสู่เศรษฐกิจพอเพียง โดยวิเคราะห์จากด้านของความต้องการพัฒนา ผลของความสุขที่ยั่งยืนจะเกิดได้ต้องใช้ปัญญาเป็นบทนำ ถ้าใช้ปัญญาในการไตร่ตรองมาก ความต้องการให้สังคมหรือบุคคลที่สัมพันธ์ด้วยจะน้อยลง เพราะเกิดภาวะร่วมใจกันแบ่งปันทั้งในส่วนบุคคลและสังคม สุดท้ายความสุขจะมากขึ้นแต่ไม่มากนักเกินไปเพราะ ส่วนผู้สนองตอบทางด้านปัจจัยจะสนองตอบด้วยปัญญา ดังนั้นถ้าใช้ปัญญามากบนหลักธรรม ความสุขที่ยั่งยืนจะมากไปด้วย โดยบุคคลหรือสังคมจะยอมให้เกิดความสมดุลมากขึ้น นั่นคือการคาดหวังหรือพยายามหาประโยชน์ส่วนตนน้อยลง แบ่งปันให้สังคมมากขึ้นเพราะรู้จักคำว่าพอ จึงไม่ใช้วิธีเอากำไรมากหรือผลกำไรราคาให้สูง จึงตอบสนองสังคมหรือตลาดได้มากขึ้นเมื่อใช้ปัญญาในการผลิตสินค้าเป็นสัดส่วนที่สูงขึ้น บนหลักธรรมและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่ผสมผสานอยู่ในเหตุและผลของการตัดสินใจ จุดสมดุลสุดท้ายจึงกลายเป็น Happiness Equilibrium ความสุขที่ยั่งยืนเพราะอยู่บนจุดสมดุล

ผลอันเกิดขึ้นแก่บุคคลผู้ได้รับข้อความหรือกิจกรรมที่เป็นการสื่อสารแนวพุทธ โดยการเคลื่อนย้ายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารแนวพุทธ ซึ่งหมายถึงความรู้หรือการดำเนินงานตามการสื่อสารแนวพุทธ จะเป็นไปอย่างมี สติสัมปชัญญะ นั่นคือรู้ว่า ความรู้ที่ได้รับคืออะไร ใช้ประโยชน์อย่างไรเพื่ออะไร และเกิดการปฏิบัติ กระทั่งสุดท้ายเกิดการปรับเปลี่ยนในพฤติกรรมหรือผลผลิตโดยผ่านสมาธิ การจดจ่อ จับจุดที่ต้องการได้อย่างชัดเจนละเอียดอ่อนทุกขั้นตอน เป็นปัญญาที่เกิดจากการสื่อสารแนวพุทธ ดังนั้น แนวทางการสื่อสารแนวพุทธในการปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่แล้วให้ดีขึ้น โดยเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างจากงานวิจัย ยอมรับนำไปประพฤติดำเนินการปฏิบัติ เพื่อให้เกิดผลแห่งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนอย่างเป็นระบบที่สมดุลและยั่งยืน จึงเป็นรูปแบบนวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธ เพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียงในเชิงแนวคิดสำหรับงานวิจัยฉบับนี้

สำหรับรูปแบบ (Model) วิธีการสื่อสารเพื่อนำไปสู่จุดสมดุล เกิดขึ้นได้จากกระบวนการใช้

เทคโนโลยีสื่อสารควบคู่รวมไปกับการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยเทคโนโลยีการสื่อสารด้วยโทรศัพท์มือถือ ผ่าน SMS, MMS, Line, Video Clip, Facebook และ E-Commerce จะใช้วิธีการสื่อสารมุ่งเพื่อเปลี่ยนกรอบความคิด และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนประสิทธิภาพของพฤติกรรมและเกิดการมีส่วนร่วมที่จะพัฒนาต่อเนื่องสู่ความยั่งยืน ตั้งแต่พึ่งตนเองในตัวผู้นำ เดินหน้าไปสู่การรวมกลุ่ม และสร้างเครือข่ายระหว่างกลุ่ม ควบคู่ไปกับการอบรมเชิงปฏิบัติการแบบต่อเนื่องเพื่อการสร้างกลุ่มผู้นำ และมีการขยายผลเป็นเครือข่าย โดยทั้งสองส่วนจะมีการตั้งวัตถุประสงค์เริ่มต้น นโยบาย และวิธีปฏิบัติงานให้เป็นแนวทางเดียวกัน ถือเป็นเป้าหมายร่วมของทุกข้อความหรือทุกกิจกรรม มีลักษณะเฉพาะคือวิธีการถ่ายทอดข้อความหรือกิจกรรม ผ่านทฤษฎีเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก พุทธเศรษฐศาสตร์ การสื่อสารแนวพุทธ และปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการกำกับจาก 15 หลักธรรมและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผลที่ได้คือ 15 ดัชนีชี้วัดที่บ่งบอกถึงการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง

ทั้งนี้บุคคลหรือสารที่จะถูกขับเคลื่อน จะต้องกำหนดผลที่เกิดในด้านการสร้าง ผู้นำชุมชนต้นแบบที่มีความพร้อมและยอมรับความเปลี่ยนแปลงได้ พัฒนาศักยภาพของตนเองผ่านความรู้ที่สร้างผู้นำทางปัญญาเพื่อความสุขที่ยั่งยืนของชีวิต สามารถนำเนื้อหาและประสบการณ์ที่ได้ไปแก้ไขปัญหของตนเองได้ตรงกับปัญหาที่แท้จริง เป็นรูปธรรม สามารถต่อยอดไปสู่การขับเคลื่อนเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมที่สมดุล จนเกิดความยั่งยืนในอนาคต และเมื่อผู้นำชุมชนต้นแบบที่ผ่านการอบรมแล้วสามารถเป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ ที่ได้รับจากการอบรมไปสู่คนในชุมชน ชุมชนข้างเคียงและผู้สนใจจากองค์กรภาคีอื่น เกิดเป็นเป็นเครือข่ายชุมชนที่มีคุณค่าทางปัญญาสูง สามารถขับเคลื่อนสังคมรอบข้างไปสู่สังคมแห่งปัญญาที่สมดุลได้ จึงจะทำให้เกิดนวัตกรรมต้นแบบของการพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชนให้มีคุณค่าทางปัญญาสูง ที่องค์กรภาคีเครือข่าย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สามารถนำไปขยายผลสู่สังคมในวงกว้าง เพื่อยกระดับสังคมปัจจุบันเป็นสังคมคุณภาพในอนาคต ทั้งนี้ข้อมูลที่

ส่งผ่านระบบการสื่อสารและการอบรมสัมมนาต้องมีลักษณะประยุกต์ด้วยหลักเดียวกัน ได้แก่

1. สื่อสารและสอนในสิ่งที่จริงเป็นประโยชน์แก่ผู้ฟังทั้งด้านลบและบวก เพื่อความเป็นธรรม ดังนั้นผู้เข้ารับการอบรมจึงควรสนใจที่จะเปิดรับความรู้ การปฏิบัติ และปัญญาใหม่ที่จะเกิดขึ้นด้วยตนเอง นอกจากนั้น เริ่มต้นการอบรมจะมีสัญลักษณ์ร่วมในสิ่งที่เป็นสัจธรรม หรือ ศรัทธาร่วม นั่นคือ มีความมุ่งมั่นร่วมกันผ่านข้อความ (Slogan หรือ Moto) ผ่านการสวดมนต์ หรือ ร้องเพลงที่มีความหมายในความเป็นจริงของธรรมชาติ เป้าหมายของการอบรมแต่ละครั้งคือให้เห็นถึงการทำได้จริงอย่างที่สอน เป็นตัวอย่างที่ดี และประจักษ์ทั้งรูปธรรม นามธรรม มีการแสดงความคิดเห็นเปิดกว้างอิสระ

2. มีความรู้ และเข้าใจสิ่งที่สอนหรือสื่อสารอย่างถ่องแท้สมบูรณ์ จึงเป็นการสื่อสารสองทางเสมอ ลักษณะกลุ่ม มีการบรรยายหลักการ เล่นเกมทางการศึกษา มีการปรึกษากลุ่ม วางแผน นำเสนอในการอบรมทั้งแบบเดี่ยวและกลุ่ม ทดลองปฏิบัติควบคู่ตลอดเวลาอบรม พร้อมการวัดผลที่มีดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจการทำงานจาก 1) การเพิ่มรายได้จากการขายสินค้า 2) การลดรายจ่ายในต้นทุนการผลิต 3) ประสิทธิภาพการผลิตเพิ่มขึ้นจากความรู้ที่เพิ่มขึ้น 4) การเพิ่มรายได้จากอาชีพที่เพิ่มขึ้น ตามมาด้วยดัชนีชี้วัดทางการเรียนรู้ การศึกษา คือ 5) ความสนใจในการใช้ช่องทางสื่อสาร เทคโนโลยีที่ทันสมัยและความต่อเนื่องของการใช้ประโยชน์ 6) สนใจการศึกษาข้อมูลต่างๆเพิ่มขึ้น 7) การให้ข้อมูลและบริการต่อเนื่อง 8) ความพึงพอใจจากการบริการข้อมูล ส่วนดัชนีชี้วัดความศรัทธา ความเชื่อมั่น ประกอบไปด้วย 9) ศรัทธาและเชื่อมั่นในการสื่อสารหรือกิจกรรมเพียงใด หลังจากทราบว่าคุณค่าแต่ละช่องทางเป็นบูรณาการนวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง ต่อด้วยดัชนีชี้วัดการมีส่วนร่วมทางสังคม ได้แก่ 10) ใส่ใจในการร่วมปรับปรุงการสื่อสารที่ส่งถึง 11) การมีส่วนร่วมกับชุมชน สังคม แนะนำในสิ่งที่จริงเป็นประโยชน์ 12) การมีส่วนร่วมทางสังคม ชุมชนเข้มแข็ง และท้ายสุดดัชนีชี้วัดทางด้านคุณภาพชีวิต ได้แก่ 13) มิติทางสุขภาพแข็งแรงขึ้น 14) ความเป็นอยู่ในด้าน บ้านพักอาศัย ความพอใจและความสุขในชีวิต ครอบครัวดีขึ้น

15) รู้จักการวางแผน ด้วยเป้าหมายที่จะทำให้เกิดการพัฒนาตามดัชนีดังกล่าว ดังนั้นรูปแบบของความรู้โดยตรงจากการอบรม ฝึกปฏิบัติงานทางการตลาด การลงพื้นที่ชุมชน ปรึกษาสัมมนาในกรณีศึกษา ทักษะจากการดูงานในประเทศและต่างประเทศ พร้อมด้วยข้อความที่ส่งออกจากการประยุกต์ใช้อุปกรณ์การสื่อสารสมัยใหม่ที่จะทำให้เกิดปัญญาจึงต้องมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนชีวิต สร้างตรรกะทางความคิดใหม่ด้วยกระบวนการที่สัมฤทธิ์ผล เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นการพัฒนาตนเองกระทั้งยอมเปลี่ยนกรอบความคิด หันกลับมาใช้ชีวิตที่มีสุขด้วยการตัดสินใจใต้เหตุผลและคุณธรรม

วิธีสร้างกรอบความคิดแบบใช้เหตุผลและมีคุณธรรมเป็นฐานนั้น สามารถปรับทัศนคติบุคคลให้เกิดการสร้างสังคมแห่งการแบ่งปัน จากการฝึกให้เกิดภาวะผู้นำที่จะสามารถนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดและขยายเครือข่าย ให้เข้าใจถึงการประยุกต์วิธีใช้ชีวิตแบบสมดุลกับงานการผลิตที่ไม่ใช่การผลิตวัตถุดิบเพียงด้านเดียว แต่ต้องสัมผัสด้วยตนเองในเทคนิคงานตลาด การเข้าถึงพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างธรรมชาติ เพื่อเดินทางสู่ความยั่งยืน และผลต่อเนื่องจากความสัมพันธ์ดังกล่าวจะก่อให้เกิดเกษตรกรนักธุรกิจที่พร้อมจะสร้างสิ่งใหม่ จากชีวิตประจำวันสู่ความยั่งยืนอย่างมีกลยุทธ์ ได้รับความสำเร็จที่สมดุลจากความต้องการของทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภคที่สมบูรณ์ พร้อมทั้งการสนองตอบนโยบาย กระบวนการปฏิบัติ และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาอย่างเป็นจริงจากรูปแบบใหม่ของการสื่อสารบนพื้นฐานของพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง

3. สอนด้วยเมตตา มุ่งประโยชน์แก่ผู้รับคำสอนเป็นที่ตั้ง ไม่หวังผลตอบแทน ไม่ใช่กำไรสูงสุดหรือบังคับให้ต้นทุนต่ำสุด มีบุคลิกภาพโน้มน้าวจิตใจให้เข้าใจหลักจิตสนิทสนมและพึงพอใจ ได้รับความสุขทั้งผู้สอนหรือวิธีการตลอดจนการส่งข้อมูลครบ 4 แบบ คือ จูงใจ จับใจ แกล้งกล้า ร่าเริง มีหลักการสอนและวิธีสอนเป็นระบบ ชี้แจงไปตามลำดับ ชี้แจงยกเหตุผลให้เข้าใจ ดำเนินงานด้วยความเมตตา ไม่แสดงด้วยเห็นแก่อามิสสินจ้าง เป็นการสอนที่ถูกกาลเทศะ และการกระทำต้องไม่กระทบต่อตนและผู้อื่น โดยการกำกับของ 15 หลักธรรม และปรัชญาของเศรษฐกิจ

พอเพียง โดยประยุกต์ความพอประมาณเข้ากับทฤษฎีการผลิต การตลาด และการบริโภคของเศรษฐศาสตร์กระแสหลักที่กำกับด้วยพุทธเศรษฐศาสตร์และหลักธรรมมีสมาธิปฏิบัติ, มรรคมีองค์ 8, ไตรสิกขา, ปฏิจตุปปบาท, สัมปยุตธรรม 7, เบญจศีล – เบญจธรรม ส่วนความมีเหตุผลนั้นกำกับด้วยหลักธรรมโยนิโสมนสิการ, ไตรลักษณ์, อริยสัจ 4, อิทธิบาท 4, สังคห-วัตถุ 4, พรหมวิหาร 4 ด้วยภูมิคุ้มกันที่มีสติ-อปมาทธรรม และกัลยาณมิตรธรรม กำกับบนฐานความรู้คู่คุณธรรมที่เข้มแข็งได้ด้วยพุทธสูตร, आयตนะ 6 ที่มีหิริ โอตตัปปะความละอายและเกรงต่อบาปต่อการทุจริตเป็นธรรมกำกับ

การสื่อสารด้วยข้อความและการอบรมความรู้ใช้ได้โดยทั่วไป ทุกเพศทุกวัย แต่จากการวิจัยผลที่เหมาะสมจะเป็นในลักษณะคุณสมบัติของผู้เข้ารับการอบรมหรือการส่งข้อความสื่อสาร ควรถูกกำหนดในเรื่องทักษะเรื่องของการมีความเป็นผู้มีความสามารถทางการสื่อสารต่อเนื่อง สามารถทำการเผยแพร่ และมีความพร้อมที่จะถ่ายทอดเพื่อขยายผลองค์ความรู้จากการอบรมสู่ชุมชน อายุในวัยเกษตรกรทำงาน ช่วงอายุ 30 – 55 ปี มีวุฒิการศึกษาพื้นฐานที่สามารถอ่านออก เขียนได้ มีประสบการณ์ในการแบ่งปัน พัฒนาชุมชน และมีผู้รับรองทางสังคม ผู้สมัครที่ได้รับการพิจารณาในเบื้องต้น ควรจะอยู่ในกลุ่มอาชีพ เกษตรกรทั่วไป (งานวิจัยสามารถประยุกต์ใช้ได้กับ ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู-อาจารย์สาขาทั่วไป ครูทหาร พระ อบต. อบจ. อสม. พัฒนาชุมชน ปราชญ์ ผู้นำชาวบ้าน สื่อท้องถิ่น กลุ่มที่เคยได้รับรางวัล เช่น ปราชญ์ดีเด่นฯ หรือ มูลนิธิที่เกี่ยวข้องกับงานการพัฒนาชุมชน)

ในเรื่องความต่อเนื่อง ผู้ที่จะพัฒนาด้วยการสมัครเข้ารับการสื่อสารข้อมูล หรืออบรมในโครงการจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมหรือการอบรมที่ไม่ควรขาด ดังนั้นถ้าในกรณีที่ต้องมีหน่วยงานต้นสังกัดก็จำเป็นที่จะต้องมีการขออนุญาต เพราะเป็นการเปิดโลกกว้างจึงสามารถมีกิจกรรมการศึกษาที่มีการดูงานทั้งในประเทศและต่างประเทศ ขึ้นอยู่กับระดับของการพัฒนา สำหรับในส่วนของการอบรมในกิจกรรมจำนวนผู้เข้าอบรมแต่ละครั้ง การเข้าถึงของผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญจากงานวิจัยอยู่ในช่วงผู้สอน 1 ท่านต่อเกษตร 50 – 100 คน และมีการให้สัญลักษณ์เชิดชู

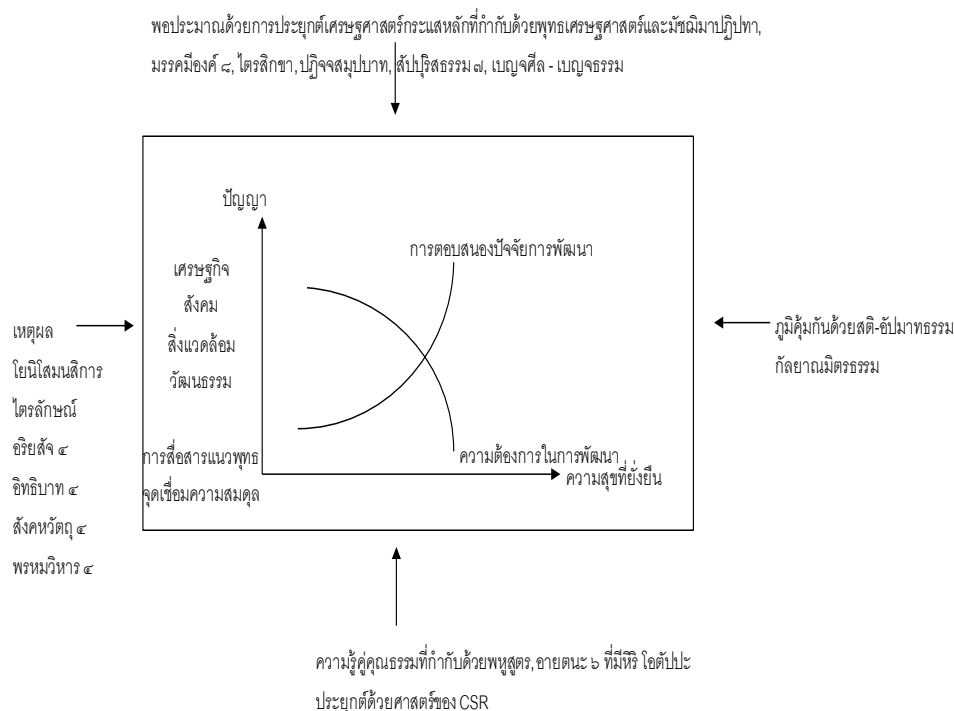
เกียรติของผู้ประสบความสำเร็จที่ผ่านการอบรม ในบางกรณีก็จะมีรางวัลในลักษณะยกย่องเพื่อแรงบรรดาลใจ และการเป็นต้นแบบการพัฒนา เช่น รางวัลเกษตรกรสำนึกรักบ้านเกิด และเมืองศรีหลักเป็นผู้ยืนยันคุณภาพผู้ที่ได้รับรางวัล และมักจะเป็นผู้สนับสนุนค่าใช้จ่ายในการอบรมเงื่อนไขความสำเร็จการอบรม ดังนั้นโดยสรุปการสำเร็จเพื่อได้รับการเชิดชูเกียรติ ถ้าเป็นโครงการ ควรจะต้องมีเวลาเข้าฟังและเสนอความคิดเห็นในห้องอบรม ตามเกณฑ์ที่กำหนด เช่น ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเวลาโครงการทั้งหมด มีส่วนร่วมในกิจกรรมตลอดการอบรม สามารถจัดทำรายงานเฉพาะตัวและกลุ่ม รวมถึงสามารถส่งงานได้ตามระยะเวลาที่กำหนดในโครงการ และสิ่งสำคัญสามารถแสดงให้เห็นถึงการบรรลุเป้าหมายของงานพัฒนา ที่เดินหน้าเข้าสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน มีคุณธรรม และขยายผลเป็นเครือข่าย

วิธีดำเนินการดำเนินกิจกรรม หรืออบรมในรูปแบบนวัตกรรมการสื่อสารเพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง ทั้งข้อความผ่านเทคโนโลยีตลอดจนการบรรยายหรืออภิปราย จะช่วยสร้างองค์ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งเป็นไปตามเนื้อหาวิชาที่มาจากผู้เชี่ยวชาญ สถาบันการศึกษาและภาคธุรกิจที่มีหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบของนโยบายองค์กร และความรู้ที่จะเผยแพร่ มีการสัมมนา เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมอบรมได้แลกเปลี่ยนความรู้ ความคิดเห็นและประสบการณ์ระหว่างวิทยากรและผู้เข้าร่วมอบรม ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน โดยส่วนแรก คือการจัดสัมมนาหรือเสวนากลุ่มย่อยในชั้นเรียน และส่วนที่ 2 เป็นการจัดสัมมนาของผู้เข้าอบรมในโครงการนี้หลังจากได้นำความรู้ไปทดลองปฏิบัติพร้อมทั้งมีผู้เชี่ยวชาญรับเชิญเข้าร่วมการสัมมนาย่อย เพื่อให้ผู้เข้ารับการอบรมทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเสนอความเห็นต่อประเด็นปัญหาที่กำหนดหรือตามเหตุการณ์จริงที่เกิดขึ้น และให้แสดงทัศนะของตนต่อปัญหาดังกล่าว โดยให้กล่าวถึงสภาพปัญหาสาเหตุและแนวทางในการแก้ไขสู่การพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนในแต่ละส่วนที่เกี่ยวข้อง ภายในห้องอบรม จะแบ่งผู้เข้ารับการอบรมออกเป็นกลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มรับผิดชอบในการจัดเสวนาเกี่ยวกับประเด็นปัญหาครอบคลุมหมวดเนื้อหาเกี่ยวกับ เศรษฐกิจ

สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ในภาวะปัจจุบัน ที่มีผลกระทบต่อตนเองและชุมชน ทั้งด้านที่เป็นประโยชน์ และเสียประโยชน์ เปิดโอกาสให้ผู้เข้ารับการอบรมได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และนำเสนอผลงานในรูปแบบของรายงานกลุ่ม ในชั้นเรียน โดยถ้ามีการศึกษาดูงาน และการลงพื้นที่ฝึกปฏิบัติ พื้นฐานจะประกอบไปด้วย 4 รูปแบบที่สำคัญ คือ 1) การศึกษาดูงาน และเรียนรู้เบื้องต้นจากกรณีศึกษา โครงการในพระราชดำริ ทางด้านการวางแผนการผลิต วิถีแปรรูป การตลาด การวางแผนส่งเสริมการขายและการสื่อสาร พร้อมเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ในเรื่องการประยุกต์ศาสตร์พระราชา สำหรับการพัฒนาต่างๆโดยเนื้อหาจะครอบคลุมทั้งเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม จากประวัติศาสตร์สู่ปัจจุบัน จากชุมชนสู่ภาคเมือง และพร้อมก้าวอย่างเข้าใจ ยั่งยืนสู่โลกแห่งอนาคต 2) การลงพื้นที่ตลาดชุมชน เพื่อฝึกปฏิบัติงานทางการตลาด

และการขาย ก่อให้เกิดความเข้าใจชีวิตที่นอกเหนือจากการผลิตวัตถุดิบเพียงด้านเดียว โดยสัมผัสด้วยตนเอง 3) ในกรณีของผู้ที่ผ่านการอบรมจบตามข้อกำหนดจะได้รับวุฒิบัตรเชิดชูเกียรติ และ 4) ประชาชนหรือผู้นำทางการพัฒนาเกษตรกรต่อเนื่องจะได้รับโอกาสก่อนถ้ามีการศึกษาดูงานการพัฒนาอย่างสมดุลและยั่งยืนในต่างประเทศ ด้วยเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาด้วยฐานที่ใกล้เคียงกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อเตรียมความพร้อมของผู้นำชุมชนเกษตรกรไทยสู่ระดับสากล ระยะเวลา และขอบเขตของการสื่อสารแนวพุทธที่เกิดผลจากงานวิจัย คือ 5 ปี ซึ่งถ้ามีการนำหลักการงานวิจัยไปประยุกต์ใช้ ระยะเวลาของผลที่เกิดขึ้นจะเปลี่ยนแปลงตามความเข้มข้นของการใช้รูปแบบนวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธในการปฏิบัติกับประชากร เมื่อนำความสัมพัทธ์มาจัดรูปแบบนำเสนอในลักษณะแผนภาพได้ดังภาพ 4

ภาพ 4 รูปแบบนวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง

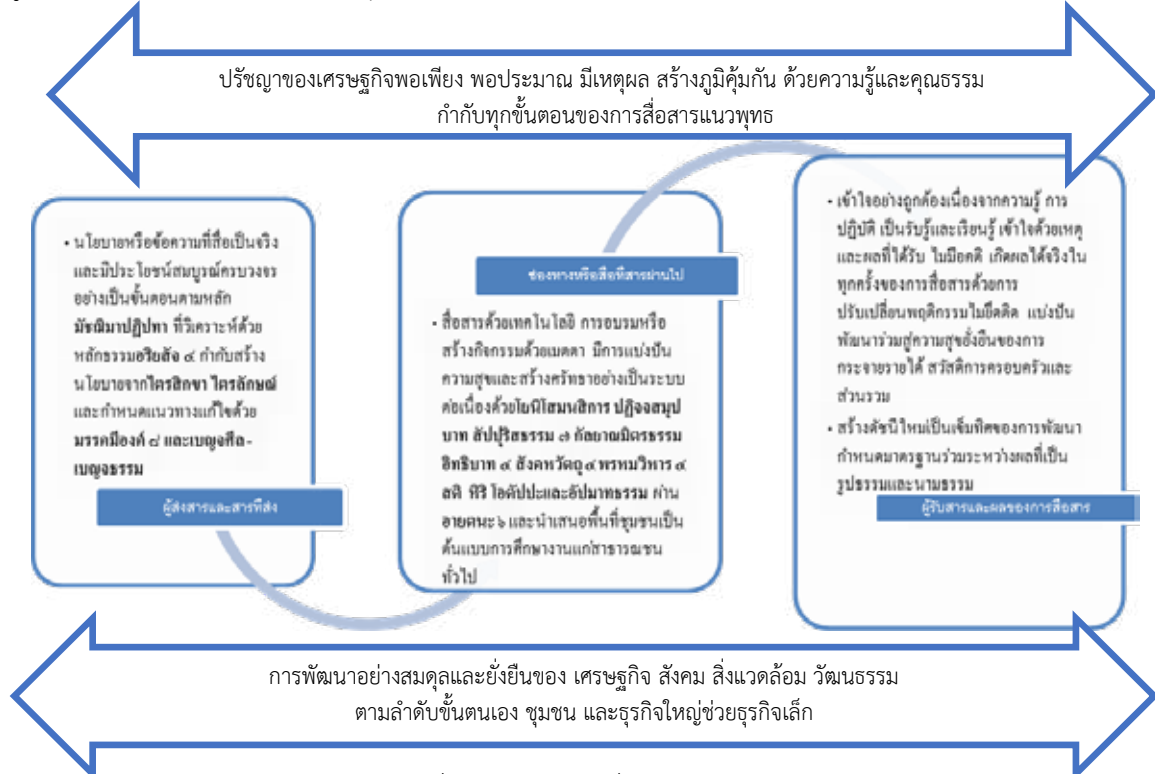
สิ่งสำคัญคือ ภาพรวมของการวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแบบบูรณาการจากงานวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ศาสตร์หลัก 15 หลักธรรม ภายใต้การกำกับด้วยปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นกรอบ โดยมีการสื่อสารแนวพุทธ ทำ

หน้าที่จุดเชื่อมความสมดุล อันเป็นศาสตร์ที่ 5 กระทั่งสามารถแสดงเป็นโครงสร้างสมบูรณ์ของรูปแบบนวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง ด้วยแผนภาพจากเส้นกราฟที่เป็นการต่อจุดความต้องการในการพัฒนา

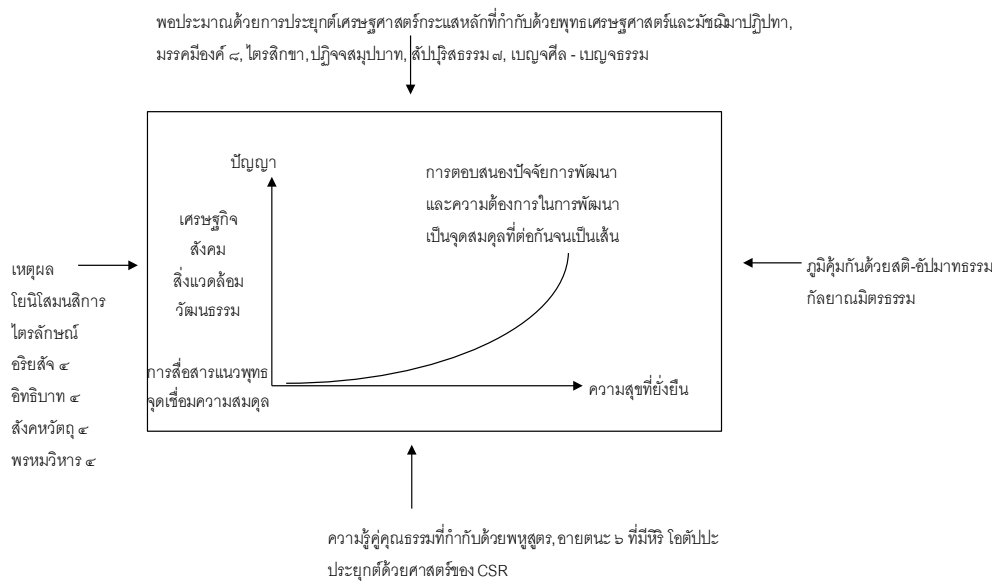

และจุดการตอบสนองปัจจัยการพัฒนาที่เป็นจุดสมดุล ย่อย และนำมาเรียงต่อกัน ความสำคัญที่ได้จาก งานวิจัยเมื่อมองเป็นเส้นแล้วผลที่ได้คือ เส้นที่ทับกัน พอติเป็นเส้นเดียว ทำให้จุดของผู้ผลิต ตลาดและ ผู้บริโภค มีภาวะของความสมดุลในปัญหาและ

ความสุขที่ยั่งยืนเท่ากันหรือเหมือนกัน ซึ่งจะเป็นไปได้ คือการใช้หลักเดียวกันในการดำเนินชีวิต บนฐานของ หลักธรรมและปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง โดยผ่าน กระบวนการสื่อสารแนวพุทธ ซึ่งสามารถแสดงให้เห็น ชัดเจนด้วย 2 แผนภาพต่อเนื่อง ภาพ 5 และภาพ 6

ภาพ 5 รูปแบบวัตรกรรมการสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง แสดงโดยลักษณะกระบวนการ

ภาพ 6 รูปแบบวัตรกรรมที่สมบูรณ์ (Perfect Model) ของการสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกร สู่เศรษฐกิจพอเพียง

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์

1. การสังเคราะห์นำเสนอตัวแบบใหม่ (Model) ของนวัตกรรมการสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง ควรนำเผยแพร่ไปยังประเทศที่มีลักษณะการพัฒนากลุ่มเกษตรกรที่ใกล้เคียงกันเพื่อให้เกิดพลังเพิ่มและร่วมกันขยายแนวคิดเชิงประยุกต์ นอกจากนั้น ด้วยหลักของธรรมชาติยังสามารถปรับให้เข้ากับกลุ่มประเทศที่มีได้อยู่บนฐานของศาสนาพุทธได้เช่นกัน

2. ขยายจำนวนเกษตรกรที่ประสบความสำเร็จ จากความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดจากโครงการพร้อมความชัดเจนของการมีคุณธรรมควบคู่ความประพฤติดีที่ส่งเสริมทำให้บุคคลเหล่านี้เป็นแบบอย่างสำหรับประชาชนทั่วไป แสดงให้เห็นเป็นจุดเปลี่ยนที่สำคัญ และหาแนวทางในการรวมกลุ่มเป็นชุมชนเฉพาะแบบพี่น้องที่มีความรักการแบ่งปันเป็นพื้นฐานของการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อส่งเสริมโครงการนี้ให้ยั่งยืน แข็งแรง สร้างความสามัคคีในการสร้างความมั่นคงของการพึ่งตนเองให้เกิดขึ้น

3. การสื่อสาร สามารถประยุกต์ใช้สำหรับการปลูกฝังค่านิยมให้เกิดการตอบรับ ปฏิบัติหรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผ่านกระบวนการ เช่น โฆษณา ประชาสัมพันธ์หรือส่งเสริมการขาย เพื่อก่อให้เกิดการบริโภค สร้างความซื่อสัตย์ต่อแบรนด์สินค้าและสานต่อภาพพจน์องค์กร แต่การวางแผนสื่อสารการตลาดและดำเนินกิจกรรม ต้องประกอบด้วยหลักธรรมข้อ สัมมาทิฐิ ในการสรรหาความต้องการที่แท้จริงของผู้ซื้อให้พบแล้วจึงดำเนินการผลิตจำหน่าย หรือสื่อสารความจริงส่งต่อ เพื่อให้สินค้าที่ผลิตหรือบริการที่จะมอบให้ สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ด้วยราคาอันทำให้เกิดกำไรปกติ ปัญหาต่อเนื่องของความไม่สมดุลและความล้มเหลวในการผลิตตลอดจนการใช้สินค้าหรือบริการที่ไม่เหมาะสมนั้น จะไม่เกิดขึ้นจนก่อให้เกิดผลกระทบเป็นวงจรของการกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม อันเป็นต้นเหตุที่ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเป็นจุดเริ่มต้นสร้างปัญหาในระยะยาว จนส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม

4. ข้อควรระวังคือ การผลิตดีแต่บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติไม่มีความรักที่จะแบ่งปัน

ภายใต้ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม จะเกิดปัญหาดังกรณีที่เกิดขึ้นกับสถาบันทางการเงินในสหรัฐอเมริกา ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นและการเป็นองค์กรธรรมาภิบาลในระบบการบริหารและตรวจสอบ ทั้งในธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ภาคอุตสาหกรรม ตลาดเงิน ตลาดทุน และลุกลามไปทั่วโลกจนส่งผลกระทบถึงปัจจุบัน (2557) เพราะงานไม่ได้เป็นไปตามคุณค่าที่ได้มาจากการคิดแบบเป็นเหตุเป็นผลของความพึงพอใจที่ผู้บริโภคได้รับจากสินค้าหรือบริการบนรากฐานของทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory) แต่กระทำให้เพราะความอยากได้ แทนคำว่า เมตตา น้ำใจโอปออ่อนอารี แบ่งปัน ซึ่งกระบวนการคิดและระเบียบวิธีปฏิบัติทางเศรษฐศาสตร์ไม่ได้กล่าวถึงประเด็นเหล่านี้โดยตรงในแต่ละทฤษฎีที่ประยุกต์ใช้

5. ถ้าการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในปัจจุบันท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรง ทั้งด้านความรู้และเทคโนโลยี ยังตกอยู่ภายใต้ความต้องการที่ไม่มีขอบเขตของการพัฒนาจิตใจควบคู่กันไปกับการคิดที่มีเหตุผลรองรับในจิตอาสา หรือยังไม่มีกรอบความรับผิดชอบและศีลธรรม จริยธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งไม่ตระหนักถึงการเสียสมดุลในแต่ละด้านที่เกี่ยวข้อง จะนำไปสู่ปัญหาของการพัฒนาที่ไม่ยั่งยืน ไม่สามารถหาจุดดุลยภาพในทางเศรษฐศาสตร์ที่เชื่อมโยงผลสำเร็จได้ตามทฤษฎี จึงเป็นความลุ่มลึกที่จะต้องประยุกต์และสร้างกรอบความคิดใหม่เข้ามาช่วยปรับให้เป็นกลยุทธ์ในการสื่อสารองค์กร แปรนต์ และสื่อสารการตลาดท่ามกลางการแข่งขันที่จะต้องสร้างผู้นำรุ่นใหม่ที่มีคุณสมบัติผู้นำร่วมของการทำงานแบบแบ่งปัน ทรัพยากรทุน ข้อมูลร่วม บุคคลากรหรือเวลาที่จะประสบผลสำเร็จอันเหมาะสม โดยบุคคลากรได้เรียนรู้จากการถอดบทเรียนของการแก้ปัญหาที่มีความรับผิดชอบ ทั้งที่มีระดับอายุและพื้นที่ซึ่งต่างกันและเครือข่ายใหม่ที่มีทุกระดับอายุ เพศ มาเชื่อมฐานข้อมูลซึ่งกันและกัน

6. การสื่อสารที่คำนึงถึงผลแห่งความต่อเนื่องที่ยั่งยืนของนวัตกรรมทางความรู้ สร้างปัญญาเพื่อนำไปสู่ภาคการปฏิบัติที่สอดคล้อง มีหน่วยงานวิชาการอยู่บนชั้นและถูกกลืน มีผลของงานวิชาการที่ใช้ขอตำแหน่งสำหรับสร้างแรงส่งเสริมในแนวตั้งด้วยเพื่อปฏิกิริยาสมดุลของการลงพื้นที่จริง ปฏิบัติจริง เพราะ

ได้ผลดีทั้งผู้และผู้รับจึงจะเกิดนวัตกรรมได้เร็วขึ้น สำหรับเดินหน้าการดำรงอยู่อย่างสมดุลควบคู่กับการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของโลก ส่งผลให้กระบวนการพัฒนาเป็นไปตามปัจจัยของกฎแห่งธรรมชาติ และถูกนำมาปรับใช้ในงานปกครองหรือการบริหารเศรษฐกิจ และสังคม ที่ทำให้เกิดศรัทธาเชื่อมั่นบนฐานของเศรษฐกิจพอเพียงและส่งผลต่อการปฏิบัติ โดยการสื่อสารที่สมดุลนั้นประกอบไปด้วย

- การสื่อสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้ฟัง เกิดประโยชน์แก่ผู้ส่งและผู้รับสารเป็นที่ตั้ง โดยไม่หวังผลตอบแทนเป็นเป้าหมายของการสื่อสารในแต่ละครั้งที่กระทำออกไป

- สร้างความรู้ ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ สมบูรณ์ครบวงจร ทั้งเหตุและกระบวนการวิธีแก้ไข ปัญหาในระยะสั้น กลาง ยาว อย่างเป็นระบบไปตามลำดับ มีตัวอย่างมีเหตุผลให้เข้าใจด้วยเมตตา ไม่ใช่เห็นแก่ผลประโยชน์ที่จะส่งผลต่อตนและกระทบผู้อื่นทั้งในมุมบวกหรือลบ

- มุ่งวิธีการสื่อสารที่ทำได้จริง และเป็นตัวอย่างที่ดีด้วยบุคลิกภาพโน้มน้าวจิตใจให้เข้าใจลึกซึ้งและพึงพอใจได้ความสุข จะส่งผลให้สามารถนำเสนอความรู้ และเผยแพร่ได้อย่างต่อเนื่อง ด้วยการจัดระบบข้อมูลข่าวสารและสร้างความเชื่อถือใหม่ให้แก่สังคมอย่างเป็นที่ยอมรับ ด้วยขอบเขตที่กว้างและปรากฏผลเป็นที่ประจักษ์ แม้จะมีพื้นที่หรือกลุ่มบุคคลมีความคิดเห็นตรงต่างกันโดยปรัชญาพื้นฐานในเรื่องการดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุขคือ ชีวิตที่กล้ารับรู้ต่อปัญหาทุกอย่าง ตั้งทัศนคติที่ถูกต้องต่อปัญหาเหล่านั้น และจัดการแก้ไขด้วยวิธีที่ถูกต้อง ด้วยความเข้าใจ สามารถเข้าถึงความทุกข์ว่า เกิดจากความอยาก ความต้องการที่เห็นแก่ตัว เกิดความขัดข้องขัดแย้ง และความทุกข์ ทั้งแก่ตนและผู้อื่น ตามระดับของตัณหา ซึ่งเกิดจากความไม่รู้ ไม่เข้าใจ มองไม่เห็นสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริง มีทัศนคติต่อสิ่งทั้งหลายไม่ถูกต้อง นั่นคือ อวิชชา ต้องกำจัดและสร้างวิชา เป็นปัญญาให้เกิดขึ้นทดแทน

7. ทางด้านวิชาการ ควรกำหนดระยะเวลาของผู้เข้ารับการอบรมว่าจะต้องเข้ารับการอบรมและฝึกปฏิบัติงาน เป็นเวลาด้วยสัดส่วนอย่างไร เช่น การอบรมจะแบ่งเป็นรูปแบบของการบรรยาย ประกอบกับการอภิปราย โดยผู้เชี่ยวชาญและผู้เข้ารับการ

อบรมร่วมแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างกันตามหัวข้อที่กำหนดนั้น ควรใช้เวลาจำนวนชั่วโมงอย่างไรในการบรรยายและอภิปราย การสัมมนาและนำเสนอผลงาน การศึกษาดูงานและการลงพื้นที่ฝึกปฏิบัติเพื่อเป็นเนื้อหาหลักและเชื่อมการใช้ชีวิต นอกจากนั้น ภาคการขยายผลผู้อบรมจะได้รับการฝึกภาวะการเป็นผู้นำ และการสื่อสารในที่สาธารณะ เพื่อที่จะสามารถเผยแพร่ความรู้ต่อเนื่องยังชุมชน ผ่านการจัดสัมมนาหรือเสวนากลุ่ม โดยสามารถจัดทำรายงานประกอบการวิจัยเบื้องต้นด้วยตนเอง ดังนั้น เพื่อความชัดเจนควรกำหนดสัดส่วนจำนวนผู้ที่จะขยายผลในขอบข่ายที่สามารถทำได้ภายใต้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

8. ความสำคัญของการสื่อสารแนวพุทธในบางสถานการณ์ ก็สามารถประยุกต์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสร้างเป็นแผนงานปฏิบัติการได้ ที่สำคัญได้แก่ การสื่อสารในสถานการณ์วิกฤตคือ ช่วยให้องค์กรและสาธารณชน ในเหตุการณ์ที่มีผู้ประสบภัย ได้รับทราบข้อมูล จากการติดต่อและรับรู้ด้วยการสะท้อนตอบกลับมาเป็นพฤติกรรม การปฏิบัติภายใต้ทัศนคติที่ถูกต้องกับเนื้อหาวัตถุประสงค์ต้นกำเนิดของการสื่อสาร นำพาไปสู่ความสามารถจัดการปัญหาได้ด้วยการความรู้ที่เป็นปัญญาในการแก้ไข ซึ่งต้องเป็นการทำงานร่วมกันกับทรัพยากรและบุคคลากรภายในองค์กร หรือถ้าเป็นบุคคลก็ต้องการฝึกวิธีใช้เหตุผลในการเปิดรับความตั้งใจช่วยเหลือจากบุคคลภายนอกภายใต้การช่วยเหลือตนเองระดับเบื้องต้น ด้วยการเลือกสรรวิธี สร้างกระบวนการ และอุปกรณ์ช่วยให้ผู้รับสารเข้าถึงการแก้ปัญหาอย่างได้ผลที่รวดเร็วสุดอย่างเป็นกัลยาณมิตร โดยทุกคนต้องมีส่วนร่วมและเป็นผู้ลงมือกระทำด้วยอิสระในการใช้ความคิดและซักถามโต้ตอบ สืบเสาะค้นหาความรู้ที่เป็นจริงต่างๆ ในวิกฤตนั้นร่วมกัน ไม่ใช่การนำพาจากฝ่ายใดหรือส่วนใดเป็นอย่างเดียว จึงจะสร้างแนวทางที่ชัดเจนลุล่วงด้วยปัญญาขึ้นได้ภายในตัวผู้ส่งและผู้รับสารบนรากฐานของการตัดสินใจด้วยเหตุผลอย่างเป็นกัลยาณมิตรผ่านวิธีการสื่อสาร ทั้งนี้ข้อมูลที่น่าสนใจตัดสินใจในภาวะการแข่งขันหรือวิกฤต แบ่งออกเป็นสองประเภท

1. ข้อมูลจากการรับฟัง เล่าเรียน รับถ่ายทอดจากผู้อื่นหรือแหล่งของข้อมูล ก่อนหรือขณะเกิดเหตุ (ภาวะแข่งขันหรือเหตุวิกฤต)

2. ข้อมูลหรือการรับสารที่เกิดจากความเข้าใจสภาวะ รู้คิด เลือกรับวินิจฉัย และรู้ที่จะจัดการในประเด็นที่เกิดขึ้นในรูปแบบของ

2.1 ข้อเท็จจริง ตามภาวะภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หรือสภาวะเหตุการณ์วิกฤตในเวลานั้น

2.2 การประพจน์ปฏิบัติ อย่างมีศีลธรรม จริยธรรม เห็นคุณค่า ความสำคัญ ศรัทธาที่จะเข้าช่วยเหลือหรือปฏิบัติ

การมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาและขอบเขตของกฎเกณฑ์อย่างชัดเจน เข้าใจในพฤติกรรมต่างๆ ของมนุษย์เป็นอย่างดี รู้วิธีปฏิบัติที่จะเข้าสู่เป้าหมายที่ต้องการ มีความรู้ในสรีรวิทยา จิตวิทยา และวิทยาศาสตร์ รู้ความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยธรรมชาติ ระดับสติปัญญา ความสามารถ พัฒนาการ รู้ปัจจัยที่เป็นอุปสรรคหรือส่งเสริม รวมถึงประวัติพฤติกรรมทั้งสองฝ่ายของผู้รับและผู้ส่งสาร เพื่อรู้แจ่มแจ้งในผลสัมฤทธิ์ที่เป็นจุดหมาย จะส่งผลถึงปัญญาแตกฉานในการคิดเชื่อมโยง มองเห็นผลต่างๆ จากเหตุ และแสดงให้คนอื่นเข้าใจได้ สร้างความคิดและเหตุผลขึ้นใหม่ได้ในวิกฤตนั้น ด้วยหวังประโยชน์แก่ผู้ประสบภัยอย่างจำเพาะเจาะจง ก้าวข้ามทั้งความพอใจและไม่พอใจด้วยสติสัมปชัญญะ

หลักทั่วไปของผู้ทำการสื่อสารในส่วนเนื้อหาซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ คือ ข้อความในเวลานั้นต้องเป็นสิ่งที่ยาก รู้เห็นเข้าใจอยู่แล้วโดยปกติ พัฒนาไปหาสิ่งที่เข้าใจยากตามลำดับของเหตุการณ์ กล่าวถึงเหตุการณ์จริง ได้เห็น ฟัง ตรงประเด็น มีเหตุผลรองรับเท่าที่จำเป็นต้องรู้ ไม่สื่อสารในสิ่งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ยามวิกฤต ด้วยรูปแบบสาร เริ่มจากการมีหัวข้อแบบตรงไม่อ้อมหรือต้องตีความหรือต้องย้อนถาม ต่อด้วยเพิ่มความรู้และเข้าใจจากการอธิบายความแบบแยกแต่ละประเด็นไม่รวบความหรือเปรียบเทียบเหมือนเมื่อเหตุการณ์ปกติ

มีบุคคลหรือศูนย์ประสานงานคอยแนะนำสร้างความเข้าใจแบบรวมศูนย์ตอบทุกอย่างได้ในการติดต่อครั้งเดียว และสื่อสารบอกต่อจากผู้ประสบภัย หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาวะวิกฤตต่างๆ ทั้งทางการตลาดหรือสังคม ช่วยกันสื่อสารต่อให้แก้กัน ซึ่งการเริ่มต้นที่

ดีจะมีผลต่อความสำเร็จในยามวิกฤต สร้างบรรยากาศการสื่อสารให้เกิดผลเต็มที่ โดยสิ่งที่พึงระวังคือการติดต่อยามวิกฤตด้วยปัญหาหรือข้อมูลไร้ประโยชน์ต่อคนส่วนใหญ่ที่กำลังต้องการความช่วยเหลือ

การสื่อสารในยามวิกฤต ควรใช้กลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่นในการสื่อสารแบบปรับวิธีการได้ง่ายเพื่อแก้ปัญหาเฉพาะหน้าให้สมดุลทั้งทางด้านวัตถุดิบเป็นปัจจัยดำรงชีวิตประจำวัน และสภาวะจิตใจ แต่การช่วยเหลือต้องรองรับด้วยกระบวนการที่เป็นเหตุผลซึ่งกันและกันในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การใช้ความคิดเพื่อทำความเข้าใจถึงต้นเรื่อง ใช้เหตุผลแยกวิเคราะห์ด้วยปัญญาอย่างเป็นระเบียบตามเหตุปัจจัยในเวลานั้น

การสื่อสารในยามวิกฤต ต้องเกิดด้วยการให้ความจริง ซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้รับสาร มีความสุข สนุกจากการทำงานด้วยการสื่อสารในภาวะวิกฤตนั้น มีความพากเพียร รู้รักสามัคคี อดทน มุ่งมั่น ยึดธรรมะและความถูกต้อง เพราะว่าสถานการณ์เช่นนี้ ต้องประกอบด้วย การให้ งานบริจาค การประพจน์ที่ดี อ่อนโยนในการปฏิบัติต่อกันไม่ว่าจะเป็นใครซึ่งมีความดีใจอยู่ตลอดเวลา จึงต้องอยู่ในความซื่อตรง อดทน ไม่โกรธ ไม่เบียดเบียน เพราะเมื่อระบบไม่ปกติ ก็เล็ดลอดเกิดได้ง่ายจากช่องว่างที่เกิดขึ้น

การสื่อสารต้องเข้าถึงจิตใจ สร้างความรู้สึกเป็นกันเอง ชี้แจงให้เข้าใจ สร้างความรู้สึกอบอุ่น มอบความรู้ที่แท้จริง ผู้ฝึกฝนปรับปรุงตนเสมอ การรู้จักพูดให้ได้ผลและพร้อมที่จะรับฟังคำปรึกษา วิจาร์ณ ชี้แจงเรื่องที่ลึกซึ้งซับซ้อนให้เข้าใจได้และไม่แนะนำ ชักจูงไปในทางเสื่อม ประกอบไปกับการดำเนินกิจกรรม

1. การเข้าหาและให้ความช่วยเหลือลูกค้าหรือประชาชนที่ประสบภัยหรือเหตุวิกฤตทางการค้า ภาพพจน์ ตามประเภทวิกฤตที่เกิดขึ้นบนพื้นที่จริงด้วยตนเอง พนักงานองค์กร หรืออาสาสมัครที่บริหารจัดการนำมาช่วยงาน ประกอบกับความช่วยเหลือผ่านเครือข่ายช่องทางที่เกี่ยวข้องกับองค์กร หรือมีความสัมพันธ์ส่วนตัว ด้วยการจัดระบบการแก้ไขเร่งด่วนจากผลกระทบหนักไปหาเบาอย่างมีเหตุผลรองรับ การสาธารณสุขพื้นฐาน รักษาพยาบาลและบางสถานะการณ์ยังเกี่ยวข้องกับโลหิตสำรองซึ่งอาจจะเกิดตามมาจากภาวะวิกฤต และที่สำคัญคือการดูแลและสื่อสารพนักงานในองค์กรนั้น ต้องเป็นลำดับต้นของการปฏิบัติภารกิจวิกฤตเช่นกันที่จะได้รับ

การช่วยเหลือ แก้ไขเฉพาะหน้า พื้นฟู ป้องกัน และพัฒนาต่อเนื่อง

2. ร่วมงานกับสื่อสารมวลชน ด้วยการใช้สื่อร่วมสมัยของเทคโนโลยีใหม่ ใช้ในการติดต่อหรือขอความช่วยเหลือ 24 ชั่วโมง การบริการที่สะดวก รวดเร็ว โดยไม่หักค่าใช้จ่ายและเห็นเป็นรูปธรรม พร้อมการให้กำลังใจ การเข้าเยี่ยม จากส่วนรวม ภาครัฐ สถาบันต่างๆ เอกชนและส่วนตน

3. เริ่มรูปแบบของการวางแผนป้องกันและแก้ไขวิกฤตในอนาคต อย่างมีพัฒนาการจากเหตุในปัจจุบัน ช่วยเหลือ แก้ไขเฉพาะหน้า พื้นฟู ป้องกันพัฒนาต่อเนื่อง โดยเฉพาะส่วนโครงสร้างหลักที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยสี่ ศูนย์เฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือระบบการเงิน ระบบพลังงาน ระบบการประกันทั้งสุขภาพและทรัพย์สิน เครือข่ายการสื่อสาร และเน้นส่วนที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการจากองค์กรในการร่วมช่วยเหลือผ่านระบบดังกล่าว ให้สาธารณชนได้รับทราบ ซึ่งถ้ามีงานในส่วนเสริมสร้างสังคมตามมานั้น การพัฒนาบ้าน (เพิ่มพลังการสื่อสารแนวพุทธแก่ผู้ปกครองและเด็ก) วัด (เพิ่มพลังแก่ผู้ทรงศีลที่สร้างให้บริเวณวัดเป็นดังเช่นเมืองคุณธรรม Moral City ของชุมชนหรือเมืองที่ตั้ง) และโรงเรียน (เพิ่มพลังการสื่อสารแก่ครู) จะเป็นส่วนสำคัญของเป้าหมายการพัฒนา หรือพื้นที่ทดลอง (CSR Lab, Social Lab, Social Enterprise Lab, Sustainable Lab) ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีแผนฉุกเฉินและซ้อมอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเป็นการแก้ไขปัญหา ระบบสำรอง การทำงานนอกสถานที่ หรือแม้การสื่อสารในยามวิกฤตก็ตาม ทั้งหมดมีความสำคัญต่อกลยุทธ์สื่อสารองค์กร แปรนัย และสื่อสารการตลาด ท่ามกลางการแข่งขันกับสถานการณ์วิกฤตอย่างมีนัยสำคัญในภาวะปัจจุบันที่เป็นโลกแห่งเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อเนื่อง

1. ควรจะมีการเพิ่มหลักธรรมเข้ามากำกับ เพราะมีรูปแบบใหม่ของกิเลสอันเกิดจากการแข่งขันที่รุนแรงมากขึ้น นอกจากนั้นจะยังประโยชน์อย่างยิ่งถ้าจะมีการประยุกต์และจัดปฏิบัติงานวิจัยเกี่ยวกับดัชนี

วัดผลเพิ่มเติมจากดัชนีการวัดผลทางเศรษฐกิจ GNP (Gross National Product) สู่ความละเอียดมากขึ้น ในความสุขของมนุษย์ จากผลงานดัชนีวัดความสุขของภูมิกาน หรือความสุขมวลรวมประชาชาติ GNH (Gross National Happiness) พร้อมนำเสนอมาสู่การวิจยหาดัชนีวัดความสุขที่เกิดจากความสมดุลยั่งยืนระหว่างเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม เช่น Gross Communities Happiness หรือ Gross Equilibrium Happiness หรือ Sustainability Index หรือ Sufficiency Economy Index เป็นต้น

2. มีงานวิจัยเพิ่มในการนำเสนอแนวคิดของการสร้างเครือข่ายที่มีความสมบูรณ์ในตัวเองต่างระดับกันเหมือนระบบสุริยะจักรวาล ที่มีดาวฤกษ์และดาวเคราะห์หมุนเป็นวงจรรอบกัน แต่ละดวงของดาวเคราะห์มีดาวบริวารเช่นกันเหมือนการดูแลเครือข่ายหรือขยายเครือข่ายของตัวเองให้ดีสมบูรณ์ แต่ใช้แสงจากดาวฤกษ์ร่วมกันซึ่งเปรียบเทียบการใช้ข้อมูลเพื่อเกิดปัญญาร่วมกันของผู้ใช้ข้อมูลในธุรกิจทั้งขนาดใหญ่ กลาง เล็ก โดยใช้ประโยชน์ข้อมูลในการดำเนินชีวิตประกอบอาชีพ ด้วยความพอเหมาะพอดี ไม่เบียดเบียน รู้จักวิธีพิจารณาจากเหตุปัจจัย พร้อมรับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง ด้วยความรู้ทั้งเชิงวิชาการและทักษะที่ถูกถ่ายทอดผ่านการไตร่ตรองนำไปใช้จากสติปัญญา จะส่งผลอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศต่อเป้าหมาย “ทำให้เกิดความสุขและความยั่งยืน ณ ถิ่นฐานของตนเอง” ที่ต้องอาศัยความสมดุล ยึดหลักการนำศักยภาพที่มีอยู่ขององค์กรตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มชน นำสิ่งที่มีอยู่เกิน มาเติมเต็มในส่วนที่ขาด ผลักดันการส่งเสริมและปลูกฝังให้เกิดจิตสำนึกความเชื่อมั่นในความรับผิดชอบ ต่อสังคม การมีส่วนร่วม และเป็นคนดีที่ใส่ใจด้วยการเชื่อมต่อเทคโนโลยีของมือถือในปัจจุบันและอนาคตในทุกมิติของการพัฒนาอุตสาหกรรมโทรคมนาคมเข้ากับนโยบายประเทศในการเป็นครัวของโลกด้วยรูปแบบนวัตกรรมสื่อสารแนวพุทธเพื่อการพัฒนาเกษตรกรสู่เศรษฐกิจพอเพียง

บรรณานุกรม

- เกษม วัฒนชัย และ จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา. CSR ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ดาวฤกษ์ คอมมูนิเคชั่นส์ จำกัด, 2555.
- ประเจิด สินทรัพย์. ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์จุลภาค. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2527.
- ประเจิด สินทรัพย์. เศรษฐศาสตร์มหภาค ทฤษฎีและนโยบาย เล่ม 1 – 2. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช, 2526.
- พระธรรมโกศาจารย์ (พุทธทาส อินทปัญโญ). การทำนาตามแบบของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพมหานคร: หจก. เอมี เทรดิง, 2523.
- พระธรรมปิฎก. (ป.อ. ปยุตโต). พุทธธรรม. ฉบับปรับปรุง. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม. 2541.
- พระธรรมปิฎก. (ป.อ. ปยุตโต). เศรษฐศาสตร์แนวพุทธ. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิโกลมคิมทอง, 2545.
- พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตโต). เทคนิคการสอนของพระพุทธเจ้า. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิพุทธธรรม. 2530.
- พิพัฒน์ ยอดพฤติการ. “การสร้างตัวชี้วัดเพื่อกำหนดระดับของความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวพุทธ เศรษฐศาสตร์”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2547.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. 2539.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์, 2526.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์. ทฤษฎีและกลยุทธ์การพัฒนาสังคม. (พิมพ์ครั้งที่ ๒). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2540.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. เศรษฐกิจพอเพียงคืออะไร. กรุงเทพมหานคร: กลุ่มพัฒนาวิชาการกลาง คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ภายใต้คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2547.
- อภิชัย พันธเสน. พุทธเศรษฐศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์, 2544.
- อภิชัย พันธเสน, สรวิชัย เปรมชื่น และพิเชษฐ์ เกียรติเดชปัญญา. การประยุกต์พระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง กับอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2546.